

Sprawozdanie

Komisji szkolnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z projektem zmiany ustawy krajowej z 1. grudnia 1889 r. Nr. 71. Dz. u. kr. o wynagrodzeniu za naukę religii w publicznych szkołach ludowych.

Wysoki Sejmie!

Na zeszłorocznej sesji sejmowej Książę Biskup Krakowski przedstawił następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Zmianę §. 4. ustawy z dnia 1. grudnia 1889 w tym kierunku, że służbowy stosunek księży katechetów (nauczycieli religii) określi c. k. Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Ordynarytami Biskupimi.

II. Zmianę §. 1. ustawy z dnia 1. grudnia 1889 w tym kierunku, że ks. katecheta w szkołach ludowych względnie wydziałowych jest obowiązany do udzielania 22 godzin tygodniowo nauki i jedną egzortę — łącznie 24 godzin tygodniowo.

III. Do §. 4. ustawy z dnia 1. grudnia 1889 dodatek tej treści: Nauczycielom religii posiadającym wykształcenie Uniwersyteckie i kwalifikacje do nauczania religii w szkołach wydziałowych, przyznane zostaną pobory nauczycieli wydziałowych bez względu na to, czy ustanowieni są przy szkole wydziałowej lub pospolitej.

IV. §. 6. ustawy ma pozostać z tą zmianą, że zamiast 20 zł. ma pobierać katecheta 40 zł. za każdą godzinę udzielania nauki. Tudzież należy dodać do §. 1. ustawy słowa: Gdzie stosunki tego wymagają, może Rada szkolna krajowa ustanowić nauczyciela religii przy szkole 4 lub więcej klasowej, nakładając na niego obowiązek udzielania nauki religii także w szkołach miejscowości do tej parafii należących aż do oznaczonej ustawą liczby godzin.

Wniosek powyższy Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową zdał z niego sprawę na najbliższej sesji sejmowej. Wywiązując się z tego polecenia, Wydział krajowy przedkłada projekt do ustawy, mającej zmienić niektóre postanowienia, ustawy krajowej z dnia 1. grudnia 1889 r. o wynagrodzeniu za naukę religii w publicznych szkołach ludowych.

Zaprojektowane zmiany mierzą do tego, ażeby wszystkie we wniosku Księcia Biskupa Krakowskiego zawarte myśli przewodnie uwzględnić, i o ile na to dane warunki pozwalają, w życie wprowadzić.

I. Kardynalną myślą wniosku Księcia Biskupa Krak. było podniesienie duchownego charakteru kapłana-katechety w jego stanowisku względem władzy zwierzchniczej.

Jak to sprawozdanie Wydziału krajowego szczegółowo przedstawia, stosunek władzy wyznaniowej do władzy szkolnej odnośnie do stanowiska nauczyciela religii w szkole publicznej ludowej określony jest jasno i stanowczo w ustawie państwowej z 20. czerwca 1872 r. Nr. 86. Dz. u. p. Postanowienia tej ustawy obejmują tak akt ustanowienia nauczyciela religii przy szkole, jakoteż jego tamże działalność, oraz odpowiedzialność dyscyplinarną. Postanowienia te odnoszą się zarówno do wszystkich wyznań i obowiązują zarówno we wszystkich krajach.

O ile w ramach tej ustawy państwowej można jeszcze zasadniczo uwydatnić tę tendencję, jaka wypływa z ducha społeczeństwa naszego kraju i zgodnie z nim przez nasze władze szkolne stale jest pielęgnowaną, ażeby w porozumieniu z Władzą Kościoła katolickiego zapewnić zgodne współdziałanie Kościoła i szkoły w wychowaniu młodzieży — czyni temu zadość projektowana w §. 4. zmiana, wkładając na Radę szk. kr. obowiązek, zasięgać opinii władz wyznaniowych w przewidzianych tam wypadkach o ile można, to znaczy, gdy tego istota sprawy wymagać będzie, a tok jej na to pozwoli.

II. Wniosek domagał się dalej ulżenia pracy nauczycielom religii przy szkołach ludowych.

Projekt ustawy zniża też w §. 1. liczbę godzin obowiązkowej nauki z 30 na 24 tygodniowo, pozostawiając jednak w swej mocy postanowienie, według którego wolno jest nauczycielowi udzielać nauki w większej liczbie godzin za osobnem wynagrodzeniem.

III. Wniosek dąży nareszcie do polepszenia bytu nauczycieli religii, a to w trzech kierunkach, które wszystkie projekt ustawy uwzględnia. Mianowicie:

a) ustanawia w §. 4. dla nauczycieli religii posiadających wykształcenie uniwersyteckie minimalną płacę 600 zł. rocznie;

b) podnosi w §. 6. wynagrodzenie dla duszpasterzy za naukę religii z 20 zł. na 25 zł. za godzinę w tygodniu;

c) dozwala Radzie szkolnej krajowej w porozumieniu z Wydziałem krajowym — gdzie tego stosunki wymagają — ustanowić nauczyciela religii przy szkole cztero- lub więcej klasowej, chociażby liczba godzin nauki religii w tej szkole nie wynosiła 18 godzin, lub gdyby liczba uczniów tej nauki nie przenosiła 80 (jak tego pierwszy ustęp §. 1. zasadniczo wymaga), a nałożyć za to na niego obowiązek udzielania nauki religii aż do granicy obowiązkowych godzin 24, w szkołach innych miejscowości, należących do tej samej parafii, względnie gminy wyznaniowej.

Powody, które przytoczył Wydział krajowy w sprawozdaniu dla poparcia powyższych zmian obowiązującej ustawy, Komisya szkolna ze stanowiska rzeczowego uważa za trafne i słuszne.

Zmiany jednak w ustępie III. zaznaczone wypada rozważyć także ze stanowiska finansów kraju. Pod tym względem oblicza Wydział krajowy efekt finansowy:

a) podwyższenia minimalnej płacy na 600 zł. rocznie — na sumę . 15.510 zł.

b) podniesienia wynagrodzenia duszpasterzom z 20 zł. na 25 zł. na sumę . 5.000 „

c) ustanowienia osobnych nauczycieli we wszystkich szkołach, przy których dałoby się to uczynić we warunkach projektem ustawy oznaczonych (szkół 98, nauczycieli 105) — . 59.240 „

Gdy jednakże projekt ustawy dodaje klauzulę ograniczającą we wyrazach „gdzie stosunki tego wymagają“, gdy Rada szkolna krajowa związaną jest w swoim zarządzeniu „porozumieniem z Wydziałem krajowym“; gdy ostatecznie każde takie zarządzenie nie może być wykonane inaczej, jak tylko w ten sposób, że Wysoki Sejm przyjmie w budżecie projektowaną na ten cel pozycję; przeto kwoty 59.240 zł. nie można brać jako wyraz rzeczywistego efektu finansowego tej zmiany ustawy. Rada szkolna krajowa przypuszcza, że wydatek z tego tytułu wyniósłby na razie kilka tysięcy zł. — powiedzmy 5.000 zł.

Efekt finansowy ogólny 25.510 zł.

Na ocenienie tego efektu wpłynie stanowczo los projektu, który wniósł Wydział krajowy na posiedzeniu d. 22. b. m., a który

zmierza do ogólnego podwyższenia płac nauczycieli publicznych w szkołach ludowych.

Jeżeli bowiem projekt ten zostanie przyjęty i wejdzie w życie jako ustawa, wtedy u przeważnej liczby nauczycieli religii polepszenie płacy nie będzie następstwem niniejszej zmiany o wynagrodzeniu nauczycieli religii, lecz wynikiem z nowej ustawy o podwyższonej płacy nauczycieli wogóle. Niepodobnem jest bez szczegółowych obliczeń oznaczyć dokładnie cyfrę, któraby w takim razie wypadła z obliczonego powyżej pod a) wydatku 15.510 zł. na karb ustawy o polepszonej płacy nauczycieli. Śmiało jednak przyjęć można, że wyniosłaby $\frac{2}{3}$ części tego wydatku. W takim razie efekt finansowy ustawy niniejszem projektowanej wynosiłby w przybliżeniu:

ad a)	około	5.000 zł.
ad b)	"	5.000 "
ad c)	"	5.000 "
	razem	około 15.000 zł.

z której to sumy kwota 5.000 zł. (ad c) w całości swojej i po uchwaleniu niniejszego projektu ustawy leży zawsze w mocy Wysokiego Sejmu.

Komisya szkolna mając przekonanie, że przedstawione zmiany ustawy o wynagrodzeniu nauczycieli religii, są pożyteczne, a finansów kraju nie obciążają nad siły, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony $\%.$ projekt ustawy.

Lwów, dnia 23. marca 1899.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
Madeyski.

U S T A W A

z dnia

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

Art. I.

Paragrafy, 1, 4 i 6 ustawy z dnia 1. grudnia 1889 Nr. 71. Dz. u. kr. zawierającej postanowienia o wynagrodzeniu za udzielanie nauki religii w publicznych szkołach ludowych, zostają zniesione w dotychczasowem brzmieniu i mają brzmieć, jak następuje:

§. 1. W publicznych pospolitych szkołach ludowych o czterech lub więcej klasach, tudzież w szkołach wydziałowych, ustanowieni będą osobni nauczyciele religii ze stałą płacą, jeżeli liczba godzin nauki religii we wszystkich klasach, w których mają jej udzielać, wynosi razem przynajmniej ośmnaście godzin tygodniowo a liczba uczniów ich wyznania i obrządku przenosi ośmdziesiąt.

Taki nauczyciel obowiązany jest aż do dwudziestu czterech godzin nauki, jeżeli zaś dobrowolnie udziela nauki w większej liczbie godzin, należy mu się dodatkowe wynagrodzenie od każdej godziny ponad liczbę dwadzieścia cztery.

Exhortę liczy się za dwie godziny.

Nauczyciel religii mianowany będzie dla jednej szkoły a to dla szkoły ludowej najwyższej kategorii, w miejscu istniejącej; można jednak nałożyć na niego obowiązek udzielania nauki religii także w innych publicznych szkołach ludowych w tej miejscowości aż do oznaczonej w ustępie pierwszym i drugim liczby godzin.

Gdzie stosunki tego wymagają, może Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym ustanowić nauczyciela religii przy szkole cztero- lub więcej klasowej, nakładając na niego obowiązek udzielania nauki religii aż do oznaczonej ustawą liczby godzin także w szkołach innych miejscowości należących do tej samej parafii, względnie gminy wyznaniowej.

§. 4. Nauczycielowi religii osobno ustanowionemu przyznawane będą pobory służące nauczycielom tej szkoły, przy której jest ustanowiony; jednak nauczycielom religii posiadającym wykształcenie uniwersyteckie i kwalifikację do nauczania religii w szkołach wydziałowych przyznawaną będzie płaca w kwocie co najmniej 600 zł. rocznie.

Co do innych stosunków służbowych podlega nauczyciel religii osobno ustanowiony, wszystkim przepisom ustaw, odnoszącym się do nauczycieli tej szkoły, dla której jest mianowanym, nie uwła-

czając prawom, służącym zwierzchniczej władzy wyznaniowej. *Przeprowadzając te przepisy co się tyczy nauczycieli religii drogą ogólnych rozporządzeń, oraz stosując je do danych przypadków, będą władze szkolne, o ile można, zasięgać opinii władz wyznaniowych.*

§. 6. Za każdą godzinę w tygodniu nauki, udzielanej w wyższych klasach publicznych pospolitych szkół ludowych, począwszy od czwartej, tudzież w szkołach wydziałowych, należy się tym nauczycielom w §. 5. wymienionym, wynagrodzenie 25 zł. rocznie, jeżeli władza szkolna stwierdzi, iż nauki udzielali rzeczywiście, a właściwa władza kościelna, a względnie przełożństwo izraelickiej gminy wyznaniowej, poświadczy, że udzielali jej z dobrym postępem. Jednakże wynagrodzenie to należy się tylko tym nauczycielom, którzy z tytułu obowiązku duszpasterskiego, w niższych trzech klasach nauki religii udzielali bezpłatnie.

Wypłata remuneracyi nastąpi z końcem każdego półrocza szkolnego.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem 1. stycznia 1900 roku.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi Wyznań i Oświaty.

